481 82

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.
QUÆSTIO MEDICA,
QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-quartâ mensis Februarii, Anno Domini M. DCC. LX.

M. PASCASIO BORIE, Doctore, Medio, Præside.

An Phthisi ultimum gradum nondum assecutæ aquæ Cauterienses, vulgò de Cauterès ?

I.

NTER judicatu tardas ægritudines phthisi pulmonari frequentior nulla, nulla periculosior: palàm occurrit ferè ubiquè tabes; mors hujus sæpissimè finis: ideò si tabido Medicus advoceris, institutæ therapeiæ vim morbus eluserit, fatoque fungatur æger, silet cavillator etiam mordacissimus; nullo rudis injuriique vulgi sermone vapulas; omnem à te suspicionem amovet vel sola morbi denominatio . . . nec morbus acerbior alter: ægros quidem acriori dolore pressos reperies; verùm hos latet natura morbi; recuperandæ sanitatis spes elucet; & quod melius ferendi doloris solatium? Quod eidem leniendo efficacius fomentum? Phthisico conscia mens mali cuique sua est; quæ eum fata maneant, multiplici exemplo didicit: minùs quidem cæteris corpore dolet, ast gemit miser metus tristitiæque præda: dirus animo mœror; ab eo recreari nefas; eum semper exagitat *Occultum quatiens animo tortore flagellum.* Sudet incassùm mentem atris quibus afflictatur ideis avocare; vanas sibi frustrà fingit species quò eam aliò divertat; operosa quâ pectus quatitur tussis, sputorum & quantitas & fœda indoles, febris quâ uritur hectica, respirationis difficultas, atque molestus in pectore gravitatis sensus vix sopitam citò renovant infortunii memoriam: se tunc sollicitum omnibusque præbet difficilem:

> *Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,*
> *Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto.*

Si sibi fucum facere, atque aliquid præsumere contigerit, se brevì agnoscit concepti erroris, speique fugitivæ ludibrium: tristem conditionis veritatem apertè declarant corporis ferè exsucci macies, spiritûs angustiæ, nocturni quibus colliquescit sudores, exhauriens vires diarrhæa, pertinax ciborum omnium fastidium, proximæ mortis prænuncia: nam penitùs exhaustis paulò-post viribus, partìm exesis, partìm pure repletis pulmonibus, expuitionis impotens extinguitur. Si tabi venerei, scorbutici, aut scrophulosi phthisis soboles, venerea, scrobutica, scorphulosa nuncupatur; nec sagacem Medicum species usquam eludet; quælibet à vitio à quo dependet, quæ eam manifestent, symptomata mutuatur. Quandoquè sputa purulenta evanescere, mox per intervalla recurrere videntur: nonnunquam, sævientibus cæteris phthiseos confirmatæ signis, tussis sicca ægrum exagitat, moxquè subitò (si abcessus apertura vesiculas prospexerit) ube-

rior quàm pro ſolito more puris copia ſputis ejicitur; ſæpiſſimè puris expuitio ferè æquabili tenore toto morbi decurſu perſeverat : hæc ſunt tabis tuberculoſæ, vomicæ, atque veræ phthiſeos diſcrimina. Modò à vitioſâ pulmonum conſtitutione primariò dependet, modò ab alterius viſceris pravâ diſpoſitione, vel à prægreſſo morbo, aut à ſuppreſsâ ſolitâ quâdam evacuatione natales ducit; hæc ſympathica, aut *ſymptomatica*, *idiopatica* altera dicitur. Multiplex morbi gradus; hos ritè diſtinguere plurimi Medici refert. Si quem videris habitu corporis graciliori ac teneriori, ſtaturâ procerâ, pectore depreſſo & auguſto, coſtis protuberantibus, ſcapulis inſtar alarum prominentibus, collo oblongo, labiis geniſque colore roſaceis, ingenio ut plurimùm præcoci, huic tabem imminere pronuntia: idem fer judicium de iis (*a*) *qui tabidâ ſtirpe ſati ſunt, quaſi enim hæreditario jure omnes neceſſariò tabe marceſcunt; hocque malum ſæpè vidimus in omnes ejuſdem familiæ ordine graſſari.* Preſſo pede ſequentur, ni cautè obſtiteris, dolor à parte anteriori pectoris ad poſteriorem protenſus, importunus vel levi de causâ anhelitus, ponderis ſenſus, tuſſis vel ſicca, vel ſanguinis ferax, totidem certa morbi incipientis indicia. Hunc mox confirmabunt expuitio puris, febris lenta quæ inclinante die exaſperabitur. Recenſitorum ſymptomatum ſævities, ſudores nocturni, colliquans diarrhæa, pedum tumor ædœmatoſus, virium proſtratio, horrida totius corporis macies, ſuffocationis metus, tabem ultimum gradum aſſecutam ſignificabunt. Conâre ut imminentem præcaveas, aut ſaltem incipienti obſtes, dubius ſemperque difficilior in confirmatâ ſucceſſus; deploratæ nuſquam medebere; (*b*) *tabes cùm factæ ſunt, neceſſitatem habent ut interimant.* Propoſitum pro votis aſſequere, ſi utare remedio quod imminentem pulmonum infarctum arceat, aut enatum citò reſeret, vel (ſi hunc infelici fato fœda ac impura continui ſolutio exceperit) quod ulceris progreſſui averſetur, ejuſque cauſam evellere maximè queat.

(*a*) Fernel. de pulm. morb.

(*b*) Hipp. lib 10. de morbis.

I I.

PULMONES ulcus depaſcens proximam morbi cauſam declarant ſputa purulenta, cæterorum ſymptomatum indoles, cadaverum apertio (*c*) *ulceris origo deducitur ab omni causâ quæ valet ſanguinem in pulmonibus ita ſiſtere, ut in materiam purulentam abire cogatur.* (*d*) *Cùm pulmo ſanguinem in ſe-ipſum traxerit, aut pituitam ſalſam, & non rursùs dimiſerit, ſed in ipſo coacta & compacta fuerint, ab his tubercula fiunt in pulmone & ſuppurantur.* Nuſquam igitur pulmonum ulcus abſque prævio infractu : *hujus* (*e*) *cauſa duplex, una quidem vitioſa Pulmonis conſtitutio, altera humor craſſus, exedens*; ceu quod eòdem recidit, nimia vaſorum teneritudo atque debilitas, prava humorum craſſities atque acrimonia : ex his omnem erues facili negotio variarum phthiſeos ſpecierum æthiologiam. Cauſarum quas memoravimus actioni favent ſolitæ evacuationis ſuppreſſio, vis ingens pulmonibus illata, ciborum acriorum atque calidiorum ingeſtio, vehementiora animi pathemata, aer nimio calore aut frigore, humiditate, gravitate, aut alienarum particularum miſcelâ infenſus, verbo quilibet rerum non naturalium abuſus. Morbi cauſarum hiſtoriam meditare; patebit in imminenti phthiſi iminere Pulmonum infractum, eumdem in incipienti exiſtere, in confirmatâ ulcere Pulmones exedi; eluceſcent & triplicis aſſignatæ indicationis veritas, & remedii his implendis accommodati neceſſitas, utilitas, præſtantia.

(*c*) Boerh de phthiſi Aph. 1197.

(*d*) Hypp. lib. de inter aff. cap. 4.

(*e*) Fernel. de Pulm. morbis.

I I I.

CAUTERIENSEM vicum in Pyrenæorum montium parte apud Bigerrones conſpicuâ ſitum nobilitant tres thermalium aquarum fontes, totidem balnea. Harum temperatiores, aquæ ſcilicet ſcatebræ vulgò *Laralière* dictæ, ſolæ ſunt quæ in præſenti morbo commendentur; nihil in hâc totâ rerum univerſitate, triplici memorato effectui producendo, iis reperies accommodatius. Maximâ ſpiritûs ſulphurei copiâ, multo bitumine imprægnantur; alkali continent non paucum ſalis marini *baſis* æmulum; Marte pauco, pauciſſimo ſale glauberiano ditantur. Principii quintuplicis præſentiam demonſtrant quæ ſequuntur obſervationes & experimenta.

O B S E R V A T I O N E S.

Prima. Odorem atque ſaporem concepti ovi apprimè referunt, utrumque breviſſimo tem-

poris ſpatio amittunt aeri libero expoſitæ. In ſcaturigine, ſemi-minutæ ſpatio, plumbeum, ſparſis hinc & indè rubris viridibuſque labeculis, argento colorem conciliant.

Secunda. Tactu lentæ, pingues, oleoſæ percipiuntur: quos percurrunt alvei materiâ obducuntur pingui, copioſâ, cinerei coloris; abraſa 24 horarum ſpatio renovatur.

Tertia. Terrâ fons circumdatur pingui, nigricante, metallicis ſplendentibus lamellulis refertâ.

Quarta. In ſcaturigine epotæ primis diebus ventriculum ac inteſtina turbant, dejectiones nigricantes promovent; poſteà alvum adſtringunt, diarrhœiſque etiam contumaciſſimis feliciter medentur,

Quinta. Si quales in fonte reperiuntur acidis aut alkalibus immiſceantur, nulla fermentatio: ſi variis tincturis, aut lacti, nulla mutatio.

Sexta. Plantis aromaticis amaraco, ſerpyllo florent circumjecta fonti loca.

EXPERIMENTA.

Primum. Dum earum tentatur evaporatio, eundem ac hepar ſulphuris odorem exhalant; vas, ſi argenteum, flavis, rubris, cæruleis, nigriſque maculis inficitur.

Secundum. Ita ſenſim igne ſpiſſeſcunt ut petrolei colorem atque conſiſtentiam æmulentur.

Tertium. Hujus aquæ concentratæ miſcelâ vireſcit ſyrupus violaceus; eadem cum oleo vitrioli fermenteſcit.

Quartum. Aquâ igne ſpiſſatâ gallarum tincturæ immixtâ, fæx ſucceſſu temporis decidit, hæc ſi exſiccetur nigreſcit; in pulverem redactæ pars quædam magnete ducitur.

Quintum. Si diſſolutioni argenti affundatur, opaca fit illicò mixtura, datque fæcem flavi-citrini coloris.

Sextum. Factâ, ejuſdem atque diſſolutionis mercurii ope ſpiritûs nitri mixturâ, mercurii fit revivificatio; pars quæ ſulphuri in aquâ ſuperſtiti annectitur, præceps dejicitur; dum pars altera bitumine correpta, ſursùm elevatur, atque ſplendentem pelliculam efformat: metallis, fæcis atque pelliculæ frictu, aſſuetæ mercurio accidunt coloris mutationes.

Septimum. Criſtallos dant, paucas equidem, ſali glauberiano haud abſimiles.

Octavum. Aquæ addito *oleo calcis* fit materiæ cum acidis fermenteſcentis præcipitatio.

Spiritus ſulphurei præſentiam teſtantur inter obſervationes prima, ſecunda, ſexta. Inter experimenta, primum, quintum, ſextum.

Partem bituminoſam indicant inter obſervationes ſecunda, tertia, ſexta. Inter experimenta ſecundum, ſextum.

Alkali demonſtrant inter obſervationes prima. Inter experimenta primum, tertium, quintum, & ſubſequentia.

Aquas ſale glauberiano pollere probant inter experimenta, ſeptimum, octavum.

Martem demonſtrant inter obſervationes tertia, quarta. Inter experimenta quartum.

Sapone igitur balſamico atque *Martialiſato* præditæ ſunt aquæ Cauterienſes; eas tabidis amicas ſuadet ratio, confirmat experientia.

IV.

IMMINENTEM Pulmonum infarctum feliciter præcavebis, aut impactam in iis materiam tutò reſerabis, ſi tenerioribus debilioribuſque vaſis robur, elaſticitatem concilies; ſpiſſiora fluida comminuas, acriora demulceas: quid, velim, his muneribus implendis aquis Cauterienſibus efficacius? Marte vim, elaterium vaſis impertiuntur: ſapone craſſa dividunt; ſtagnantia pellunt: acria balſamo temperant. Remedium ipſi Pulmonum ulceri præſtantius nullum; repetitis quas proritat vaſorum oſcillationibus *extravaſatos* humores maturat, coquit, coctorum excretionem juvat, ulceris labia deterget, emollit, omnibus attritis obicibus circulationis vias expedit, eas verbo omnes inducit conditiones quæ & ulceris extinguendo fomiti, & novorum vaſorum evolutioni, atque glutinationi favent. Nè tamen aquæ laudatæ ita fidas, ut eâ ſolâ abſolvendam curationem exiſtimes; ſi natales peculiari veneno morbus debeat, huic ſpecificum ſubſidio advoca. Nuſquam expertiſſimorum Medicorum teſtimonio comprobata auxilia negligas; proderit in imminenti, atque in incipienti morbo moderata equitatio: ſæpiùs fiet lactis uſu cujuſque tabis facilior promptiorque ſanatio: ſi laxandi, humectandi, atque demulcendi ſit animus, lacte aſinino; ſi temperandi ſimul & conglutinandi neceſ-

ſitas, caprino, vaccino tandem utare, dum nutrimento præſertim opus eſt: has varias lactis ſpecies, ſi ferat ſtomachus, ſinceras, ſin minùs, aquâ calcis, decocto radicis chinæ, aut ipſiſmet aquis alteratas pituitoſis, ſanguineis; decoctò verò radicum tormentillæ, biſtortæ, aut fragariæ commixtas bilioſis, melancholicis ſuade. Aquæ quantitas à libris duabus ad tres, quatuorve mane jejuno ventriculo per 20 aut 30 dies pituitoſis, ſanguineis; parcior verò bilioſis, melancholicis, imperanda, ſed diutiùs inſiſtendum: larga in imminenti atque incipienti phthiſi, in confirmatâ parcior concedenda. Rationi ſuffragatur experientia: fidem fermè ſuperant, quos continuò operantur, effectus. Cauterienſem Vicum quotannis appellit languentium tabida cohors, ſpe recuperandæ ſanitatis allecta; votis ſtat eventus. Famam multiplici partam ſucceſſu non ſolùm ſervant incolumem, eam quoque ita adaugent, ut ſint hodie maximâ apud Medicos exiſtimatione.

V.

AQUIS igitur Cauterienſibus uti nè dubites; præſentiſſimam tetro phthiſeos delendo fomiti opem exhibent: in unum felici amicoque connubio juncta continent varia quæ tabidis opitulari poſſe hactenus Medici arbitrati ſunt. Aſt, inquies, innumeris ſaponum atque balſamorum formulis ejuſdem naturæ, ac conſequenter ejuſdem virtutis referta ſunt quamplurima Medicorum opera; miris extolluntur encomiis; in praxi ſpem fruſtratur eventus. Plurima ſaponacea balſamicaque medicamenta excogitata fuiſſe non diffiteor; verùm hæc cum aquarum principiis nomine tenùs conveniunt, re diſcrepant: acri parte ſemper nocent, etſi accuratiſſimâ arte confecta; eorum ideò defluxit uſus. Artem, in ſuis ſemper natura ſuperat operibus: rectior in aquis principiorum proportio, perfectior digeſtio, atque elaboratio, majorem idcircò in dies famæ celebritatem aſſequuntur; *(a) Opinionum commenta delet dies, naturæ judicia confirmat.* Ne ferri, in teneros debileſque phthiſicorum Pulmones vim & actionem pertimeſcas: exigua eſt ipſius quantitas, balſamo inſuper comite ita temperatur, ut nullam producere queat irritationem; tuſſis mitigatio hujus veritatis argumentum.

(a) Cicero de Legib.

Ergò Phthiſi ultimum gradum nondum aſſecutæ, aquæ Cauterienſes, vulgò de Cauterès.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Joannes Mac-Mahon, antiquus Exercituum Regis, & Noſocomiorum Militarium Medicus, Regis Conſiliarius & Regiæ Scholæ Militaris Medicus ordinarius, nec non Scholarum Profeſſor deſignatus.

M. Franciſcus Thierry.

M. Anna-Claudius Dorigny.

M. Carolus-Auguſtinus Vandermonde, Cenſor Regius & Academiæ Bolonienſis Socius.

M. Ludovicus-Joannes-Baptiſta Coſnier.

M. Franciſcus de Paula Combaluſier.

M. Petrus Poiſſonnier, Scholarum Profeſſor, Profeſſor & Cenſor Regius, nec non Militarium Regis Noſocomiorum in Alſatiâ Medicus & Inſpector Primarius.

M. Antonius le Camus, Academiarum Regiarum Rupellenſis & Ambianenſis, nec non Societatis Litterariæ Catalaunenſis Socius.

M. Jacobus-Benignus Winſlow, Antiquior Scholæ Magiſter, Cenſor Regius, Regiæ Scientiarum Academiæ Regiæque Societatis Berolinenſis Socius, Teutonicæ linguæ Regius Interpres & in Horto Regio Anatomes ac Chirurgiæ Profeſſor Antiquus.

Proponebat Pariſiis CLAUDIUS-FRANCISCUS-GASPARDUS HUMBERT, Biſuntinus, Doctor Medicus Biſuntinenſis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1760, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis Viduæ QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Med. Typographi, 1760.